

**Herman
Koch**

*Odė vaizduotei,
kuri gali pasiglemžti žmogų.
Het Parool*

Griovys

romanas

baltos lankos

Herman Koch

Griovys

romanas

Iš olandų kalbos vertė Aušra Gudavičiūtė

baltos lankos

Vadinu ją Silvija. Tai netikras jos vardas – tikrasis tik nukreiptų dėmesį. Žmonės su vardais sieja daugybę dalykų, ypač jei vardas ne čionykštis, jei nesugeba jo ištarti, juo labiau – užrašyti.

Šiaip ar taip, tai ne olandiškas vardas. Mano žmona kilusi ne iš Nyderlandų. Iš kur ji kilusi, kol kas dar neprasitarsiu. Suprantama, mūsų artimieji žino jos kilmės šalį. Veikiausiai to nepraleido pro akis ir kiti žmonės, bent kiek dažniau skaitantys laikraščius ir žiūrintys žinias. Tačiau daugumos atmintis trumpa. Gal ir yra kokį kartą girdėję, o paskui užmiršo.

Roberto Valterio žmona juk užsienietė?

Taip, tikrai, tu teisus, iš... iš... Nagi, primink man...

Su kilmės šalimi žmonės sieja daugybę dalykų. Kiekvienai šaliai tenka jai skirtų išankstinių nuostatų. Kuo toliau į pietus arba į rytus, tuo kietesnės išankstinės nuostatos. Pradedant jau nuo Belgijos. Ar man čia dar kartoti, kokios išankstinės nuostatos dėl belgų gyvuoja mūsų šalyje? Dėl vokiečių, prancūzų, italų? Dar toliau į rytus ir pietus žmonių spalva pamažu ima kisti. Pirmiausia tik plaukai: jie vis tamsesni, o galiausiai visiškai juodi. Paskiau tas pats procesas vyksta su odos spalva. Keliaujant į rytus ji darosi geltona, o į pietus – vis tamsesnė.

Ir darosi šilčiau. Į pietus nuo Paryžiaus temperatūra pradeda kilti. Šiltame ore darbas kainuoja daugiau pastangų. Mieliau

pasėdėsim tos palmės pavėsyje. Dar toliau į pietus ir visiškai nebedirbama. Daugiausia ilsimasi.

Silvija – antrasis iš vardų, kuriuos buvome parinę savo dukteriai. Antras vardas iš trijų, tas, kurį būtume davę, jeigu būtume jos pavadinę Diana. Kitaip sakant, jeigu vietoj vienos dukters būtume sulaukę trijų, būtume jas pavadinę Diana, Silvija ir Julija. Jeigu būtume sulaukę sūnų, taip pat turėjome tris vardus, bet jų čia neminėsiu. Neturime sūnų. Neturime ir dukterų. Turim tik Dianą.

Tegul bus aišku, kad ir Diana nėra tikrasis mūsų dukters vardas. Pirmiausia jos privatumo dėlei – ji turi gebėti gyventi savo pačios gyvenimą, kas ir taip gana sunku mergaitei, turinčiai tokį tėvą kaip aš. Neatsitiktinai visi trys vardai sudaryti iš trijų skiemenų ir visi baigiasi „a“. Kai rinkome vardą (jos tikrąjį vardą), aš padariau nuolaidą. Tariau sau, kad žmonai pernelyg sunku kitoje, ne savo, šalyje. Kad man nereikia užsikarti su olandišku dukters vardu. Tebūnie tai vardas iš jos šalies. Mergaitės vardas, kurį galės kasdien tarti, pažįstamas vardas, šiltas skambesys tarp to bejausmio gargaliavimo ir atšiauraus krenkštimo, kurį vadiname olandų kalba.

Tą patį galiu pasakyti apie savo žmonos vardą. Įsimylėjęs ją, išsyk įsimylėjau ir jos vardą. Tariu jį kaip įmanydamas dažniau, kadaise kartodavau ir vidury nakties, vienas vienužis pensione, kuriame nakvodavau, kadangi jos tėvų namuose man nebūdavo vietos. Kaži ką turi tas skambesys: kažką tarp tirpstančio šokolado ir laužo – junti tiek skonį, tiek kvapą. Jeigu kreipiuosi į ją ne vardu, tai vadinu „mano brangenybe“ – ne olandiškai, ne, olandiškai tik per didžiausią vargą sugebėčiau išspausti šiuos žodžius, ko gero, daugių daugiausia ironiškai, kaip antai: „Šitai turbūt vertėjo apgalvoti iš anksto, mano brangenybe.“

Bet „mano brangenybe“ žmonos kalba skamba tiksliai taip, kaip šie žodžiai ir turėtų skambėti. Kaip pavadinimas saldaus patiekalo arba veikiau šilto, lipnaus gėrimo, paliekančio stemplę malonų kaitinantį pojūtį, tarsi šilta antklodė, kuria ką nors aploji: „Eikš gi prie manęs, mano brangenybe.“

Mano žmona – Silvija! – jau imu priprasti prie jos naujojo vardo – yra kilusi iš šalies, kurios kol kas neįvardysiu. Iš šalies, dėl kurios taip pat gyvuoja neišvengiamos išankstinės nuostatos. Tiek teigiamos, tiek neigiamos. Nuo „aistringi“ ir „temperamentingi“ tėra tik mažas žingsnelis iki „karštakošiai“. Nusikaltimą iš aistros (jau pats terminas tai nurodo) juk veikiau siejame su pietiniais ar rytiniais nei su šiauriniais kraštais. Kai kuriose šalyse žmonės greičiau pameta galvą nei mes, iš pradžių tik išgirsti naktį šūkaujančius balsus, bet paskui mėnesienoje staiga sublykčioja peilio ašmenys. Gyvenimo lygis ten žemesnis nei čia, skirtumai tarp vargšų ir turtingųjų milžiniški, vogimas gali susilaukti daugiau supratimo nei pas mus, tačiau vagys kaip tik mažiau – jie gali manyti esą laimingi, jeigu pakliūva į rankas policijai dar prieš apvogtiesiems patiems pareikalaujant atlyginti nuostolius.

Tikrai nepasakyčiau, kad aš pats neturiu išankstinių nuostatų. Nors dėl einamų pareigų man derėtų jų neturėti – šiaip ar taip, aš gerai *vaidinu*. Su kiekvienos mūsų miesto gyventojų grupės atstovais esu išgėręs puodelį arbatos (ar alaus, ar ko stipresnio), drauge palingavęs pagal ne mano skonio muziką, ranka kimšęs į burną neaiškų mėsos patiekalą – bet visa tai manęs neišlaisvina nuo išankstinių nuostatų. Visada puoselėjau jas kaip kažką, kas neatskiriama su manimi susiję. Tiksliau pasakius, be išankstinių nuostatų būčiau buvęs kažkas kitas. Šitaip iš pat pradžių žvelgiu į užsienietį tuo iš prigimties nepasitikinčiu žvilgsniu

valstiečio, matančio į jo valdą įžengiant svetimšalį. Ar svetimšalis ateina taikiais sumetimais, ar man užsiundyti jį šunimis?

Bet dabar atsitiko kai kas, dėl ko viskas ėmė ir susiūbavo. Kai kas su mano žmona. Galbūt tai išties susiję su jos kilmės šalimi, jos gimtuoju kraštu labiau, nei man priimtina, – su jos kultūrinėmis šaknimis, sakau atsargiai, kad nepavartočiau termino „tautinis charakteris“. Bent jau kol kas ne.

Svarstau, kiek dėl to galima kaltinti ją pačią, o kiek – priskirti jos gimtinei.

Dvejoju, ar išties gebėčiau atskirti viena nuo kita – ar kada nors tai sugebėčiau. Ar būčiau reagavęs kitaip, jei Silvija būtų buvusi olandė.

Kartais išankstinė nuostata yra lengvinanti aplinkybė, kartais sunkinanti. *Tokie jau jie žmonės, tai jiems įaugę į kraują.* Kas konkrečiai įaugę į kraują, kiekvienas gali vardyti pagal savo sampratą: vagystės, švaistymasis peiliais, melavimas, smurtavimas prieš moteris, fizinis smurtas prieš kitokias gyventojų grupes, nepritinkančias prie jų atsilikusio kaimo, žiaurūs žaidimėliai su gyvūnais, religiniai papročiai, per kuriuos liejamas kraujas, tyčiniškas kūno žalojimasis, per daug auksinių dantų, apvesdinti sūnūs ir dukterys, bet, kita vertus, ir valgiai, gerokai skanesni už mūsųškiekus, per naktį besitęsiančios šventės, tas jausmas, kad gyvenai tik kartą, nes rytoj galbūt jau mirsi, muzika, skambanti labiau jaudinamai, melancholiškai, labiau paliečianti širdį, vyrai, rėžiantys sparną apie vienintelę moterį ir niekada neatsisakysiantys savo ketinimų, moterys, geidžiančios tik šio vienintelio vyro, vien jo, skaitai šitai joms iš akių, iš ugningo žvilgsnio – geidžiu tik tavęs, tavęs, tavęs, atėik šiąnakt pas mane, paliksiu atvirą langą, – tačiau aptikusios savo sutuoktinį su kita įsmeigia peilį jam tarp šonkaulių arba miegančiam nupjauna kankolus.

Šitaip, suprantama, ir turėtų būti, mažiau tyloje aš, besistengiantis būti laisvas nuo išankstinių nuostatų, bet juk toks nesu – ir niekada nebuvo. O kas, jeigu tos išankstinės nuostatos staiga imtų ir atsisuktų prieš tave patį? Kaip tada reaguotum? Kaip olandas, besipuikuojantis savo gebėjimu suprasti kitas tautas ir kultūras? Arba kai ką, kas artimai susiję su kito žmogaus kilmės šalimi, tautiniu charakteriu?

Iki pat dabar nešiojasi tai užantyje. Naktis iš nakties dalijasi lova su savo išankstinėmis nuostatomis. Bet kas, jeigu pabundi paryčiais, o patalas greta tavęs tuščias? Dar tamsu, per užuolaidas ant nepaliesto apkloto krinta šviesos brūkšnys nuo gatvės žibinto. *Kiek valandų, dėl Dievo? Ji jau seniausiai turėjo būti čia.*

Įtempį ausis, išgirsti basų kojų žingsnius koridoriuje, bet tai tavo duktė, ir ji dabar beldžiasi į miegamojo duris.

– Kur mama? – klausia.

– Nežinau, – atsakai tiesą.

Tai įvyko per naujametį priėmimą, sausio 16 dieną, ketvirtadienį. „Kodėl taip vėlai? – paklausiau pirmą kartą po savo paskyrimo, o vėliau dar kelis kartus. – Kodėl naujiesiems metams jau gerokai išibėgėjus, kai visi pagaliau gali atsikvėpti, nes naujamečiai priėmimai ir vėl ilgam liko už nugaros?“ Tikslų atsakymą pamiršau. Lyg ir tradicija. Šitaip, o ne kitaip, blausiai prisimenu sakant miesto tarybos sekretorių (buvusį miesto tarybos sekretorių; viena iš mūsų užduočių naujaisiais metais buvo surasti tinkamą jį pakeisiantį asmenį). Paklaustas jis gūžtelėjo pečiais, tačiau jo žvilgsnyje išvelgiau ką kita. Va todėl, bylojo tas žvilgsnis, lyg būtų kalbėjęs su vaiku, klausiančiu, kodėl prieš valgį negalima dar penkias minutes pažaisti lauke.

Visi ten buvo. Iš „trejeto“ – taip vadinama trijų asmenų grupė, kurią sudaro vyriausiasis policijos komisaras, vyriausiasis prokuroras ir aš, – tuo tarpu temačiau tik prokurorą. Jis stovėjo prie užkandžių stalo ir kaip tik bėrėsi į burną saujelę žemės riešutų ar aštrių riešutukų. Ant stalo buvo išdėliotos lentelės su sūrio kubeliais ir lėkštės su silkių gabaliukais, į kuriuos buvo įbesti smeigtukai su raudonos, baltos ir mėlynos spalvų vėliavėlėmis.

Kiek pajėgiau įvertinti iš pirmo žvilgsnio, visi mero pavadotojai jau buvo susirinkę, taip pat ir dauguma miesto tarybos narių. Dar kiek verslo atstovų, žmonių iš meno pasaulio, „Ajax“ prezidentas. Šis neabejotinai anksčiau ar vėliau užsives plepėti

apie pagerbimą. Tiksliau pasakius, apie praėjusių metų pagerbimą. Jis trečiąsyk iš eilės vyko greta Amsterdamo arenos^{*} esančiame atviraime sklype, išpraustame tarp Heinekeno koncertų salės ir „Deutsche Bank“ biurų. Vėjų pagairėje. Arenos bulvaras įsiurbia orą, bokštas ir stadionas padaro visa kita. Ramiomis dienomis tai ideali vieta siausti sūkuriams ir nedideliems tornadams. Smėlis, laikraščiai, tuščios gruzdintų bulvyčių ir mėšainių dėžutės siurbiamos aukštyn. Ten sukasi ratu tol, kol vėjas ima sukuriuoti ir už poros šimtų metrų jas vėl bloškia žemėn – neretai ant galvų apsiperkančiai publikai, kuri čia lankosi elektroninių, sporto ir laisvalaikio prekių parduotuvėse.

Buvau nušvilptas. Pagrįstai nušvilptas. Suvokiau, kad esu padaręs neatitaisomą vertinimo klaidą, kad per lengvai leidausi įveikiamas kitų dviejų trejeto narių argumentų. Miestas. Miesto centras. Grėsmė saugumui. Suprantama, futbolo klubo, ką tik iškovojusio šalies čempionų titulą, pagerbimas turi vykti miesto centre. Leideno aikštėje, Miesto teatro balkone^{**}, žaidėjai ir treneris vienas po kito iškelia čempionų taurę prieš akis džiūgaujančiams gerbėjams. Bet šie pagerbimai pastaraisiais metais nuolat baigdavosi neramumais. Suniokoti tramvajų ir autobusų stotelių paviljonai, gėlių vazonais išdaužytos parduotuvių vitrinos. Apiplėšimai. Gaujos girtų ir narkotikais apsisvaiginusių chuliganų, besiropšciančių į gatvių žibintų stulpus. Ir baigiamasis epizodas – tarytum vesterne kavalerijos atvykimas į indėnų apgultą fortą – raitosios policijos reidai. Buvo susidarę „gyvybei pavojingų situacijų“, kaip kitą dieną pranešdavo laikraščiai, atkartodami

* *Amsterdam Arena* – didžiausias Nyderlandų sporto ir kitų renginių stadionas (čia ir toliau – vert. past.).

** Leideno aikštė yra Amsterdamo senamiestyje, tai viena populiariausių pasilinksminimo vietų. Joje yra Miesto teatras (*Stadsschouwburg*).

vyriausiojo komisaro žodžius. Viskas galėjo ir dar baisiau pakrikti. Galėjo ką nors sunkiai sužeisti. Ar net žūti žmogus.

Štai kodėl tas nenaudojamas sklypas su sukoriais. Čia mažai ką įmanoma nusiaubti. Arenos bulvarą su viliojančiomis vitrinomis paprasta atkirsti, pasitelkus kelis viešosios tvarkos policijos būrius. Miesto centre dėl daugybės siaurų gatvių ir skersgatvių tai padaryti gerokai sunkiau. Tačiau visa tai atrodo be galo liūdnei, nepaisant raudonų fakelų ir dūmų, ir tarp daugiaaukščių statinių beviltiškai besiblaškančios Bobo Marlio dainos „Three Little Birds“. Ypač vakarais, kai vėl žiūrėdavau tuos vaizdus per žinias – vaizdus, kurie apkeliaus visą pasaulį. „Ajax“ gal ir nebeturėjo tos galios kaip aštuntajame dešimtmetyje ir paskutinio dešimtmečio viduryje, kai dominavo Europos futbolo pasaulyje, bet vis dar buvo legendinė komanda, kurios pavadinimas tariaamas tik su pagarba. Visas pasaulis pamatys, kad geriausias Nyderlandų futbolo klubas kelia čempionų šventę vargingoje automobilių stovėjimo aikštelėje.

Mano žmona visuomet mane lydi į naujamečius priėmimus. Nors tai jai ir labai atkaru – tiesą sakant, viskas, kas susiję su oficialiomis progomis. Silvija niekuomet nenorėjo būti „kieno nors žmona“, žmona šešėlyje; užvis mieliau ji gyvena savo gyvenimą, ir mudu stengiamės kiek įmanoma apriboti jos viešus pasirodymus. Bet naujametis priėmimas – išimtis. Ji žino, kaip aš nuobodžiauju tokiuose renginiuose. Šito niekaip neįstengiu įveikti. Rankoje taurė. Lėkštelės su riešutukais. Tauškalai apie nieką – tikrai žinau, kad iš manęs per mylių mylias sklinda, jog mieliausiai kuo greičiau iš čia pasišalinčiau. „Pasakyk, jeigu nori, kad eičiau kartu, – visada sako ji. – Jeigu tikrai nori, kad būčiau drauge, tada eisiu. Dėl tavęs.“

Taip mudu pasidalijome vaidmenis. Taip susitarėme. Kai nutaisau nelaimingiausią veidą ir pažvelgiu į ją suvaidintai

maldaujamu žvilgsniu, kurį pasitelkiu tik avariniais atvejais, Silvija iškart suvokia, kokia padėtis. Daugiau man niekada netenka aiškinti. „Ramiai, – sako ji. – Eisiu su tavimi. Ką man apsirengti?“

Su užsienio valstybių vadovais lengvai susitvarkau pats vienas, taip pat atidarant naują metro stotį, atsisveikinant su muziejaus direktoriumi, švenčiant septyniasdešimtąjį dirigento gimtadienį. Valstybių vadovai dažnai vaikštinėja jau nusikamavę, jiems už nugaros pusdienis Hagoje, mūsų ministro pirmininko draugijoje. Po to pusdienio viešintis valstybės vadovas ir ministras pirmininkas jau aiškiai būna atsikalbėję. Pasibodėjimas tvyro ore kaip bekvapės, tačiau nuodingos dujos. Atjaučiu juos, tuos valstybių vadovus. Ir man yra tekę praleisti pusdienį su ministru pirmininku. Ne, ne pusdienį, daugiausia kelias valandas: bendra vakarienė, kruizas kanalais, filmo premjera. Šį tą mesteli, ir visada gauni atsaką, – bet retai tai būna naudinga. Yra tokių žmonių: kalbiesi su jais, ir jie išsyk pateikia atsakymą, tikriausiai per greitai, nė nestabtelėję pagalvoti. Galbūt bijo tylos, nežinau, netgi pusės sekundės tylą, regis, jie išgyvena kaip amžinybę. Šiaip ar taip, nesu vienintelis, ir užsienio valstybių vadovai, pabuvę mūsų ministro pirmininko draugijoje, ima ieškoti kito žmogaus – ieškoti gaivaus oro.

Dabar pirmiau turiu kai ką pasakyti apie save. Kai ką, kas be smulkesnio paaiškinimo galėtų būti suprasta kaip gryna tuštybė, nors taip tikrai nėra. Pasistengsiu apsiriboti faktais. Pavyzdžiui, faktas, kad mano draugijoje negreit imsi nuobodžiauti. Matau ieškančius valstybių vadovų žvilgsnius, jie dar tebestovi greta ministro pirmininko ir užsienio reikalų ministro, bet trokšta pasitraukti, jie nebesiklauso, žvelgia bemaž stikliniais žvilgsniais. Galbūt mieliausiai eitų pagulėti arba, kadangi tai neįmanoma, susiverstų dvigubą degtinės ir balkone surūkytų cigaretę. Nereiks ilgai laukti, kol stiklinis, ieškantis žvilgsnis užklius už

manęs, galiu dėl to duoti ranką nukirsti. Iš manęs tai sklinda, nieko neprivalau daryti, iš mano veido lyg iš atverstos knygos gali išskaityti, kad ir man šito jau per akis, kad ir aš lygiai taip pat siaubingai nuobodžiauju kaip jie.

Jie atsikrato anos draugijos ir prieina prie manęs.

– Mere... – prabyla, žinoma, pamiršę mano vardą, dėl šito negaliu ant jų pykti.

– Robertas, – pasufleruoju ir linkteliu galva patalpos užnugarėje esančių balkono durų pusėn. – Parūkysim?

Jau dvidešimt metų, kaip mečiau rūkyti, bet avariniams atvejams visada turiu cigarečių pakelį ir žiebtuvėlį.

Pakeliui į balkoną duodu ženklą vienam iš padavėjų, besisukiojančių su padėklais, nukrautais raudonojo ir baltojo vyno, vandens ir apelsinų sulčių taurėmis.

– Ar irgi norėtum ko kito? – kreipiuosi į valstybės vadovą. – Degtinės, viskio? Gal konjakėlio? Man dvigubą degtinės, – sakau padavėjui, kad padėčiau valstybės vadovui įveikti barjerą. – Jeigu turite, iš šaldiklio. Arba su ledu. Mes būsim ten, balkone.

Ne, per oficialius užsienio prezidentų, premjerų, merų ir karališkųjų šeimų narių vizitus galiu apsieiti ir be savo žmonos draugijos. Vos retsykais padarau išimtį: kai ji pati duoda žinoti, kad trykšta noru eiti kartu. Pavyzdžiui, kai atvyksta Barakas Obama.

– Turi man pažadėti, kad pasiimsi mane, kai atvyks Obama, – pasakė ji.

– Ir kodėl gi? – paklausiau grynai formaliai, nes jau žinojau atsakymą.

– Tai tiesiog malonus pažiūrėti vyras, mano brangusis, – atsakė ji. – Visoms moterims tai malonus pažiūrėti vyras.

– Kaip Džordžas Klunis? – paklausiau.

– Kaip Džordžas Klunis, – atsakė mano žmona, – nors Barako Obamos ir neteko matyti „Nespresso“ kavos reklamoje.

Šiaip ar taip, visuomet trokštu turėti Silviją sau prie šalies, kai į Amsterdamą atvyksta mūsų karališkosios šeimos nariai. Nežinau kodėl, bet tiesiogine prasme sustabarėju šios vyną srebriancios, alų maukiančios ir kaip kaminai rūkančios giminės akivaizdoje. Garsiai alsuoju. Kai kur niežti, kur šiuo metu negali pasikasyti. Uodo įkandimas po gipso tvarsčiu. Imu prakaituoti, prakaito dėmės permerkia marškinius, o tai suvokęs imu tik dar smarkiau prakaituoti. Einu į tualetą, atsisegu marškinius ir popieriniais rankšluosčiais šiaip ne taip šluostausi krūtinę, pažastis ir pilvą. Stengiuosi užtrukti kaip įmanydamas ilgiau, užsidarau tualetu kabinoje ir skaitau naujienas per teleteksto programėlę savo „iPhone“ telefone, nors nė vienas pranešimas iki manęs neprasisakverbia. „Dieve, tegu ši diena greičiau pasibaigia“ ar panašios prasmės žodžius tariau pašnabždomis.

Kartais taip būna su filmu: jau po dešimties minučių žinai, kad nieko gero nebebus, tau reikia dingti iš čia, bet lieki sėdėti. Gal vėliau bus geriau, tarsi pats sau mintyse, o visos tavo kūno skaidulos jau įsitempė pasirengusios netrukus įvyksiančiam pabėgimui.

Su Silvija prie šalies dar galima tverti. Jai lengva šnekučiuotis. Visiems jos kraštiečiams lengva šnekučiuotis, jiems tai išeina taip natūraliai, kaip kvėpuoti. Ji pasiteirauja princesės, dabar karalienės, kur ši pirkusi batus. Su princu, dabar karaliumi, įsileidžia plepėti apie fazanų medžioklę. Padeda tai, kad jos pačios kultūroje medžioklė vertinama kitaip nei pas mus. Lengviau. Mano žmonos šalyje suvokimas, kad gyvūnai, kurių mėsa atsirado mūsų lėkštėse, pirmiau buvo gyvi, labiau išsisknijęs nei pas mus. „Kadangi mažiau laiko praėjo nuo tada, kai reikėdavo medžioti, kad turėtum ką valgyti“, – kartais leidžiu sau pagalvoti.

O štai kas nutiko per naujametį priėmimą: aš išties išitraukiau į pokalbį su „Ajax“ prezidentu. Mano žmona tarstelėjo, kad nueis pasižvalgyti prie užkandžių stalo.

– Ar judviem ko nors atnešti? – dar paklausė, bet mes abu papurtėme galvas.

Nepraėjus nė minutei – ką tik buvau patikinęs prezidentą, kad pagerbimas, šiaip ar taip, šįmet turi vykti miesto centre, kad ir kaip protestuotų kiti du trejeto nariai, – apsidairiau ir išvydau ją stoviniuojant ne prie užkandžių stalo, o labiau nuošalyje, prie durų, vedančių į pagrindinę rotušės salę ir tualetus. Jos pašnekovas buvo pusiau nususukęs nuo manęs; vyras, pamačiau, nors išsyk ir neįstengiau nustatyti kas. Bet kai Silvija kilstelėjo alaus butelaitį ir susidaužė su juo, o vyriškis tai darydamas atsisuko ir apžvelgė salę, atpažinau mero pavaduotoją Marteną van Hogstrateną.

– Mes, kaip klubas, suprantama, labai džiaugtumės, jei viskas vėl vyktų miesto centre, – girdėjau man į ausį sakant „Ajax“ prezidentą. – Ir darytume viską, kad šventė praeitų kiek įmanoma ramiau. Riaušės „Ajax“ ženklui išties nėra gera reklama.

– Aš taip pat už miestą, – pasakiau. – Suprantama, dar turime pažiūrėti, bet tai būtų penktas čempionų titulas iš eilės. Tam bus skirtas ypatingas dėmesys. Nyderlanduose ir užsienyje. Tada norėsime matyti ne gailius automobilių stovėjimo aikštelės vaizdus, bet kanalus, Karališkąjį muziejų, Filharmoniją, Miesto teatrą.

Suskaičiavau iki trijų ir tada dar kartą pažvelgiau į tą vietą prie durų salės gale. Mano žmona kaip tik atmetė galvą ir nusijuokė, mero pavaduotojas buvo suėmęs jos alkūnę ir kažką šnabždėjo į ausį.

– Štai jūs pats apie tai prakalbote, – tarė prezidentas. – Bet mes pamanėme, kadangi tai išties būtų penktas kartas, suorganizuoti kai ką papildoma. Pasiplaukiojimą kanalais, pavyzdžiui.

Dabar Silvija apsižvalgė, akimis perbėgo svečius. Ar ieškojo manęs? Ar tik norėjo įsitikinti, kad niekas nekreipia dėmesio į ją ir mero pavaduotoją? Sekundės dalį buvau šimtu procentų

tikras, kad mūsų žvilgsniai susitiko, bet kitą mirksnį Silvija vėl žvelgė į šalį. Ar ji mane pamatė? Ar tik dėjosi nepastebinti?

– Tiesą sakant, tokia mintis man nebuvo šovusi į galvą, – tariau. – Bet pasiplaukiojimas yra kaip tik tai, ką turiu omenyje. Tūkstančiai žmonių krante. Televizijos žiūrovai Prancūzijoje, Italijoje, Kinijoje ir Amerikoje gaus įstabų Amsterdamo vaizdą. Reikia dar pakelti į orą sraigtasparnių, kurie nufilmuotų miestą. Bet prašau man atleisti, netrukus galėsime pratęsti, tik dabar tikrai turiu šiek tiek... – parodžiau įsivaizduojamą kitą pašnekovą kažkur užkandžių stalo pusėje, kuris tarytum buvo atkreipęs mano dėmesį.

– Žinoma. Eikite, kur jums reikia. Juk turite reikalų. Esu labai patenkintas. Ar jau galėčiau aptarti tai su valdyba, ar dar per anksti?

– Dar luktelėkim. Pirmiau paaiškinsiu tai trejetui – žinoma, tai formalumas. Bet kaip įmanoma greičiau pranešiu.

Žengiau keletą žingsnių įstrižai į priekį, užkandžių stalo link, paskui pasukau į kairę. Galvą nuleidęs kaip įmanoma žemiau, kad niekas nemėgintų manęs stabdyti, skyniausi kelią pro žmones.

– Sveikas, Martenai, – tariau.

– Sveikas, Robertai...

Prisiartinau prie savo žmonos ir mero pavaduotojo iš šono, žengęs paskutinį žingsnį į priekį patekau į judviejų regos lauką.

– Nuobodžiauji? – paklausė mano žmona.

Tyrinėjau jos veidą. Ieškojau ženklų, kuriuos būčiau galėjęs paaiškinti kaip neįprastus: lengvo raudonio, markstymosi arba vien tik neįstengiamo nuslėpti susierzinimo jos veide, kad atėjęs sutrukdžiau jų saldų burkavimą.

– Taip, nuobodžiauju, – atsakiau. – Norėčiau tuojau eiti namo.

– Bet mes ką tik atėjom!

Martenas van Hogstratenas pažvelgė į mane, laukiau, kad dabar pažvelgs ir į Silviją, bet to nepadarė.

– Aš jau... – tarė mero pavaduotojas. – Man dar reikia... Po teisybei, ėjau atnešti Liudvikui atsigerti. Jau seniai turėjau grįžti.

Jis kilstelėjo ranką prie mano žmonos alkūnės, ją palietė.

– Silvija, – pasakė.

Tada stuktelėjo savo alaus butelaitį į manąjį.

– Robertai.

Ir pasišalino.

– Mes išiname, – tariau.

– Bet juk tai neįmanoma?

– Įmanoma, tikrai įmanoma. Jeigu dabar pirma manęs nueisi į tualetą, tai aš ateisiu po penkių minučių. Už tualetų yra tar-nybiniai laiptai, du aukštus nulipsim žemyn – ir mes jau lauke.

– Ar kas nutiko, Robertai? Negerai jautiesi?

– Jaučiuosi puikiai. Bet man jau šito gana iki gyvo kaulo. Tiesiog man nekokia diena. Juk mes nesyk esame taip padarę, Silvija. Pameni Bernardo ir Kristinos vestuves?

– Taip. Ir per karūnavimą.

Per pobūvį po mano geriausio draugo ir jo trečiosios žmonos santuokos sudarymo mudu pirmiausia pasislėpėme pagalbinėje patalpoje. Paskui užtrukome penkias minutes keldamiesi per kanalą. O per Vilemo Aleksandro karūnavimą radome šonines duris. Iš pradžių galiuką pabėgėjome, o tada nėrėme į kavinę viename iš skersgatvių.

Visa gudrybė – su niekuo neatsisveikinti. Pranykti vienu akimouju. Kiti svečiai mano, kad tu tebesi. Galbūt stoviniuoji virtuvėje arba viršutiniame aukšte, kur leidžiama šita tranki muzika.

– Pasimatysim po penkių minučių? – paklausiau žmonos.

– Taip, – atsiliepė ji.